WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ

Nr. 6.

T. VI. R. 1929.

2. Wojskowe wiadomości bibljograficzne.

BIBLJOTEKARSTWO I BIBLJOTEKOZNAWSWO.

BULGAKOWA LYDIA — *Das Studium der Presse in der U. S. S. R. Leningrad, 1928. Str. 93 — C. B. W. 113.238/II.*

Treść książki daje więcej niż tytuł zapowiada; książka bowiem omawia organizację podstawowego instytutu księgoznawstwa i spraw drukarskich. Autorka przedstawia dzieje rozwoju tej instytucji, która utworzona w czasie rewolucji 'bolszewickiej w r. 1917 w Leningradzie, po dwukrotnej reorganizacji przekształciła się w r. 1925 w naukowy instytut dla badań nad księgoznawstwem. W myśl regulaminu do zadań tego instytutu należy: 1) organizacja i prowadzenie badań w dziedzinie historji, teorji i praktycznego zastosowania książki i prasy; 2) badania gospodarczego i socjalnego zagadnienia książki i prasy; 3) badanie teoretycznego szkolenia pracowników w zakresie produkcji książki i prasy; 4) popularyzowanie zagadnień księgoznawstwa, dziennikarstwa i prasy wśród ogółu obywateli. Zgodnie z temi zadaniami podzielono Instytut: a) na I sekcję — historji książki; b) na II sekcję — gospodarczych i socjalnych zagadnień książki; c) na III sekcję — historji, teorji i metodologji bibljografji oraz d) na IV sekcję — dziennikarstwa i czasopiśmiennictwa. Każda sekcja zaś rozpada się na szereg komisyj, które zbiorowo przepracowują poszczególne zagadnienia.

DAHL SVEND — *Geschichte des Buches. Leipzig. 1928. Hiersemann. Str XVI, 256. — C. B. W. sygn. 113.773/II.*

Dotychczasowa literatura, dotycząca historji książki. poruszała oddzielnie takie zagadnienia jak dzieje drukarstwa, oprawy książek, ilustrowania książek, handlu książkami, miłośnictwa książek, bibljotekarstwa i t. d.; książka Dahla, stanowiąca przeróbkę dzieła duńskiego tegoż autora, ujmuje całość zagadnienia — historji książki. Omawia przytem książkę w znaczeniu bardzo szerokiem, a więc zarówno jako drukowaną, jak i jako pisaną, nadto porusza dzieje bibljotek, handlu książką oraz ilustracyjnej strony książki. Autor grupuje pracę w układzie chronologicznym, przyczem poświęca I rozdział — starożytności; II rozdział — średniowieczu wczesnemu; III rozdział — późnemu średniowieczu i XVI w.: IV rozdział — XVII w.; V rozdział — XVIII w. oraz VI rozdział — w. XIX i XX

Zamyka książkę wykaz najważniejszej literatury przedmiotu oraz przejrzysty skorowidz osób i treści dzieła.

ORGANIZACJA WOJSKA.

ROQUES L. *Capitaine. — La sécurité française suivie d'une étude sur Lanrezac — Galliéni — Joffre. Préface de Jacques Bainville. Avec deux plans. Paris— Toulouse — Marseilles, 1929, Occitania, E. H. Guitard, éditeur. Str. 164.*

Jest to praca organizacyjna o czynnikach bezpieczeństwa Francji, oparta na doświadczeniach wojny światowej i zaopatrzona w studjum apologetyczne o 3-ch niedocenionych wodzach francuskich: gen. Lanrézac, marsz. Galléni oraz marsz. Joffre.

Książka składa się z przedmowy J. Bainville'a, ze wstępu i z 9-ciu rozdziałów następujących: I — Organizacja granic; II — Marynarka francuska; III — Lotnictwo śródziemnomorskie; IV — Obrona naszych kolonij; V — Organizacja wojska; VI — Zewnętrzne teatry działań; VII — Uwagi o organizacji kolonij; VIII — Wzdłuż widnokręgu (przegląd państw ościennych); IX — Od Charleroi do Marny (Lanrezac — od Lanrezac'a do Gallieni'ego — Joffre).

Podane są 2 szkice.

URBAN K. — *Kurze Zusammenstellung über die tschechoslowakische Armee— Berlin, 1929. Eisenschmidt.*

Autor podręcznej książki o wojsku polskiem (Die polnische Armee. Berlin, 1928, Eisenschmidt — C. B. W. 35.961/I; zob. Wojsk. Wiadomości Bibljogr. Nr. 3/28 str. 2) omawia w nowej pracy w sposób bardzo trafny główne zagadnienia wojska czechosłowackiego, a mianowicie jego początki, organizację, skład, siłę, zaopatrzenie oraz wewnętrzne stosunki w wojsku. Z przedstwienia tego wynika, że wojsko czechosłowackie zbliża się w swej organizacji do wzorów rumuńskich i jest podobne do jugosłowiańskiego; w zakresie wyszkolenia zaś opiera się na wzorach francuskich, przeszczepionych do wojska czechosłowackiego przez francuską misję wojskową. W specjalny sposób podkreśla autor samowystarczalność techniczną wojska czechosłowackiego, uważając, że pod względem sprawności i wydajności wszystkich dziedzin przemysłu wojennego nie ustępuje Czechosłowacja wielkim państwom zachodnim. Wreszcie ze szczególnym naciskiem omawia autor zagadnienie czechosłowackego przysposobienia wojskowego, jego siłę i sprawność, podkreślając, że jest ono w możności w krótkim czasie kilkakrotnie zwiększyć siłę zbrojną Czechosłowacji.

OGÓLNE WYSZKOLENIE WOJSKOWE.

BORODACZEW N. — *Taktika wozdusznoj oborony. Wtoroje pierierabotannoje izdanije. Moskwa — Leningrad, 1929. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 260.*

Książka Borodaczewa jest podręcznikiem taktyki obrony przeciwlotniczej, który w pierwszej swej części podaje krótkie wiadomości historyczne o obronie przeciwlotniczej. Część druga, poświęcona taktyce czynników obrony przeciwlotniczej, składa się z 6 rozdziałów.

I Lotnictwo myśliwskie; II i III Lądowe środki ogniowe; IV Świetlne i akustyczne środki; V Środki obrony biernej; VI Obserwacja powietrza.

Część trzecia omawia ogólną taktykę i organizację obrony przeciwlotniczej. Składa się ona z 3 rozdziałów:

I Obrona powietrzna wojska i jego tyłów; II Obrona powietrzna rejonu głębokich tyłów; III Zasady współdziałania lotnictwa myśliwskiego i środków lądowej obrony przeciwlotniczej.

Na końcu książki podany jest wykaz literatury przedmiotu.

MOROZOW G. — *Podgotowka k uprawleniju ogniom. IV pierierabotannoje i dopołniennoje izdanije. Moskwa — Leningrad, 1929, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 211.*

Praca ta jest podręcznikiem dla instruktorów, prowadzących wyszkolenie strzeleckie w szkołach oficerskich i podoficerskich. Składa się ona z 3 części. Pierwsza omawia organizację i urządzenie izby strzeleckiej, druga — prowadzenie ognia (rozdziały: I właściwości i przeznaczenie różnych rodzajów broni strzeleckiej, II wiadomości z dziedziny ognia karabinowego i karabinów maszynowych, III taktyczne zasady prowadzenia ognia w walce), trzecia — stronę przykładową (rozdziały: I rozwiązywanie zadań bojowych; II taktyczna gra strzelecka; III przykłady ćwiczeń z dziedziny rozwiązywania zadań taktyczno-strzeleckich).

PIECHOTA.

JELIZAROW N. — *Piechota. Moskwa — Leningrad, 1929, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 100.*

Jest to krótki podręcznik taktyki piechoty, oparty na pracach Lignau, Morozowa i Klimowicza, a będący uzupełnieniem i komentarzem części II Regulaminu służby bojowej piechoty.

Jest on przystosowany do programu przysposobienia wojskowego, przeprowadzanego w wyższych zakładach naukowych, zwłaszcza tych, które dają przygotowanie nie w zakresie piechoty lecz innych broni i gdzie przeto z zakresu wyszkolenia i taktyki piechoty potrzebne są tylko najbardziej zasadnicze wiadomości.

KAWALERJA.

BUJEWSKIJ A. — *Konnica. Moskwa — Leningrad, 1929, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 79.*

Jest to podręcznik z zakresu wyższego kursu przysposobienia wojskowego, przeznaczony dla słuchaczy wyższych zakładów naukowych. Autor daje wykład taktyki kawalerji strategicznej oraz wchodzącej w skład wielkich jednostek broni połączonych, omawiając zasadnicze właściwości kawalerji, jej szyki i wyszkolenie, służbę polową, działalność operacyjną, polityczną, ubezpieczanie działań operacyjnych kawalerji i t. d.

ARTYLERJA.

KOZŁOWSKIJ D.—*Artillerija. Kniga pierwaja. II izdanije pierierabotannoje i dopołniennoje. Moskwa — Leningrad, 1929. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 187.*

Praca stanowi kompendjum artyleryjskie, złożone ze wstępu i 12 rozdziałów:

I Ogólne pojęcie o dziale; II Lot pocisków i przystrzeliwania dział; III Zapalniki; IV Ogólne właściwości materjałów wybuchowych; V Opis materjałów wybuchowych; VI Materjały trujące; VII Materjały dymotwórcze; VIII Środki zapalające; IX Ogólne wiadomości o właściwościach bojowych artylerji; X Siła artylerji; XI Działanie pocisków; XII Czas używalności działa.

WOJSKA KOLEJOWE.

Strielkowaja ochrana putiej soobszczenija. Moskwa — Leningrad, 1929. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 263.

Jest to praca zbiorowa, mająca na celu zobrazowanie służby oddziałów pełniących ochronę linji kolejowej. Składa się ona z dwóch części i załączników.

Część pierwszą stanowią następujące artykuły:

1) Leppe — Rezultaty i perspektywy działalności oddziałów straży kolejowej; 2) W. R. — Historja straży kolejowej; 3) Miasnikow — Z historji straży kolei południowo-zachodnich; 4) O. P. — Wojska kolejowe w czasie wojny domowej; 5 Pugaczewskij — Charakterystyczne właściwości służby straży kolejowej; 6) Michiejew — Wojskowe znaczenie kolei; 7) Zatieplinskij — Studjowanie taktyki w oddziałach straży kolejowej; 8) Swiecznikow — Doświadczenia z ochrony kolei; 9) Tuchaczewskij — Obrona kolei; 10) O. P. — Pociąg pancerny i ochrona kolei; 11) Ozol — Wyszkolenie straży kolejowej; 12) Munkowicz — Polityczna i kulturalno-oświatowa praca w oddziałach straży kolejowej; 13) Platt — Sprawy zaopatrzenia w oddziałach straży; 14) Gospodarka ładunkiem i sprzętem kolejowym; 15) Guben — Sport strzelecki; 16) Leppe — Osoawiachim; 17) M. i Z. — Szkoła aplikacyjna straży kolejowej im. Rudzutaka; Bieriezowskij — Organy straży kolejowej.

Część II stanowią różne opowiadania i wiersze, tematem których jest życie i służba oddziałów straży kolejowej.

W załącznikach podane zostały: 1) Uchwała Wszechrosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego i Rady Pracy i Obrony, dotycząca ochrony składów i budynków kolejowych; 2) Referat Rudzutaka o stanie transportu Z. S. R. R.; 3) Stan ochrony kolei i rozwój transportu kolejowego; 4) Zadania straży kolejowej i jej dowódców.

LOTNICTWO.

AGOKAS E. — *Sriedstwa i tiechnika wozduszno-chmiczeskogo napadienija. Moskwa, 1928. Izdanije Moskowskogo Instituta Inżenierow Transporta im. F. E. Dzierżynskogo. Str. 63.*

Jest to konspekt, zawierający opis środków bojowych lotnictwa niszczycielskiego i rodzajów ich działania, których znajomość jest nieodzowna przy projektowaniu różnego rodzaju schronów przeciwlotniczych. Składa się z następujących rozdziałów:

I Znaczenie lotnictwa niszczycielskiego jako środka napadu; II Środki bojowe lotnictwa niszczycielskiego; III Ważniejsze materjały wybuchowe i ich właściwości; IV Niszczycielskie działanie bomb lotniczych; V Technika rzucania bomb; VI Skuteczność bombardowania lotniczego.

PROWADZENIE WOJNY, WYWIAD, PSYCHOLOGJA WOJENNA.

CHACHANJAN G. — *Osnowy wojennoj psichologii. So wstupitielnoj statjej J. P. Frołowa. Moskwa — Leningrad, 1929 g. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 320 — C. B. W. sygn. 113.840/II.*

Jest to studjum teoretyczne, poświęcone zbadaniu zjawisk indywidualnej i zbiorowej psychologji wojskowej z punktu widzenia marksowskiego, częściowo na podstawie doświadczeń wojen dawnych, wojny światowej oraz wojny polsko-bolszewickiej.

Oparta na literaturze rosyjskiej i obcej.

Książka składa się z notatki redakcji, przedmowy autora, artykułu wstępnego J. P. Frołowa i z 6 rozdziałów następujących: I — Psychologja socjalna; II — Charakter pracy wojskowej; III — Zjawiska z dziedziny pracy wojskowej; IV — Strach i panika; V — Przygotowanie wojska; VI — Konkluzje.

Podane są wykazy strat wojsk poszczególnych państw w wojnach dawnych i w wojnie światowej.

LUCIETO CH. — *La guerre des cerveaux. En missions spéciales. Mémoires d'un agent des services secrets de l'Entente pendant la guerre. Paris, 1926. Berger — Levrault. Str. 349. — C. B. W. sygn. 111.868/II.*

Jest to pamiętnik agenta wywiadu Ententy podczas wojny światowej, w zajmującej formie literackiej oświetlający działalność francuskiej i angielskiej służby wywiadowczej oraz kontr-wywiadowczej w Niemczech, we Francji i w państwach neutralnych (zwłaszcza w Szwajcarji) i dający również charakterystykę metod, stosowanych przez niemiecki wywiad oraz kontr-wywiad na terenie Francji i Szwajcarji.

Ponadto podany jest opis bardzo pomysłowych i skutecznych sposobów zwalczania niemieckich łodzi podwodnych przez angielską marynarkę wojenną zapomocą odpowiedniego maskowania swych statków, t. zw. „decoy ships" lub „bâteaux pieges" (statki-pułapki).

Książka zawiera kilkadziesiąt ilustracyj, oraz teksty dokumentów.

ASTON GEORGE, *major-gen.—The study of war for statesmen and citizens. Lectures delivered at the London University, 1925 — 1926, with introductory addres by the Riht Hon. viscount Grey of Fallodon, — London, 1927, Longmans, Green and Co. Str. VIII, 205. — C. B. W. sygn. 111.924/II.*

Jest to zbiór studjów teoretycznych o wojskowej, politycznej i gospodarczej stronie prowadzenia wojny i o nauce historji wojskowej, opartej na doświadczeniach wojen dawnych i wojny światowej, a mających na celu zaznajomienie mężów stanu oraz obywateli angielskich z przyszłemi zadaniami obrony państwa. Studja te stanowią treść wykładów ich autorów w uniwersytecie londyńskim i wydane zostały przez jednego z nich, wykładowcę historji wojskowej w tymże uniwersytecie gen. Astona.

Książka składa się z przedmowy wicehrabiego Grey of Fallodon, b. ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanji przed wojną i podczas wojny światowej, z przedmowy wydawcy, gen. Astona i z 7 studjów następujących: I — Nauka o wojnie (gen. Aston); II — Obrona historji wojskowej (Oman); III — Wojna na morzu (wice-adm. Richmond) w 2 częściach; IV — Wojna na lądzie (gen. Ironside) w 2 częściach; V — Wojna powietrzna (gen. Brooke-Popham); VI — Wojna chemiczna (gen. Hartley); VII — Czego powinniśmy nauczać o wojnie? (Bridge).

TAKTYKA.

BIELAJEW N. — *Protiwowozdusznoje ochranienije marszej. S 45 risunkami i 6 tablicami w tiekstie. Moskwa — Leningrad, 1929, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 112.*

Jest to opracowanie teoretyczno-taktyczne zagadnienia przeciwlotniczej ochrony marszów na podstawie doświadczeń wojny światowej na froncie wschodnim, poprzedzone krótkim zarysem historycznym działań lotnictwa przeciwko wojskom w ruchu.

Oparte częściowo na literaturze niemieckiej.

Książka składa się ze wstępu i z 3 rozdziałów następujących: I — Oddziaływane lotnictwa na marsze; II — Środki i sposoby ochrony przeciwlotniczej marszów; III — Taktyka ochrony przeciwlotniczej marszów.

W tekście znajduje się 45 rysunków i 6 tablic.

KOSOGOW J. — *Uczastije konnicy w partizanskoj wojnie. Moskwa — Leningrad, 1928, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 86. — C. B. W. sygn. 36.322/II.*

We wstępie do swej pracy autor stara się dać definicję wojny partyzanckiej w dzisiejszych warunkach oraz scharakteryzować rolę działań partyzanckich w operacjach wojska regularnego, jak również warunki sprzyjające ich rozwojowi.

W dalszym ciągu swej pracy rozpatruje Kosogow zagadnienia udziału kawalerji w małej wojnie, opierając się tutaj w swych wywodach na doświadczeniach rosyjskiej wojny domowej.

GEOGRAFJA POLITYCZNA.

BORISOW T. — *Kałmykija. Moskwa — Leningrad, 1926, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 97 i 1 mapa:*

Podobnie jak książka Atnagułowa o Baszkirji jest to polityczno-geograficzny zarys ziem kałmuckich z mniejszem atoli uwzględnieniem udziału Kałmuków w rosyjskiej wojnie domowej, co prawdopodobnie wynika stąd, że występowali oni cały czas po stronie białych. Natomiast dużo miejsca poświeca autor momentowi ekonomicznemu i pracy kulturalno-oświatowej wśród Kałmuków.

Książka składa się z 28 rozdziałów:

I Ważniejsze zdarzenia w historji narodu kałmuckiego; II Rewolucja lutowa; III Rewolucja październikowa; IV Bandytyzm w stepach kałmuckich; V Życie Kałmuków; VI Duchowieństwo; VII Podział administracyjny; VIII Kwestja agrarna; IX Rolnictwo; X Rozwój życia osiadłego; XI Łowiectwo i przemysł chałupniczy; XII Współdzielczość; XIII Przemysł rybny; XIV Wydobywanie soli;

XV Ekonomiczne rejonowanie obwodu; XVI Zróżniczkowanie gospodarstw chłopskich; XVII Nawiązanie bliższego kontaktu pomiędzy władzami a ludnością miejscową; XVIII Sądownictwo; XIX Służba zdrowia; XX Praca związków zawodowych; XXI Organizacje społeczne; XXII Działalność kulturalna; XXIII Stan organizacyj partyjnych; XXIV Praca kałmuckiej szkoły partyjnej; XXV Praca wśród młodzieży; XXVI Praca w czerwonej armji; XXVII Praca wśród kobiet. Jako załączniki podane jest 6 dokumentów, zawierających zarządzenia Centralnego Komitetu Wykonawczego Z. S. R. R., dotyczące Kałmuków:

ATNAGUŁOW S. — *Baszkirja. Moskwa — Leningrad, 1925. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str 122 i 2 mapy.*

Jest to polityczno- geograficzny zarys ziem baszkirskich z uwględnieniem momentu historycznego, zwłaszcza roli Baszkirów w rosyjskiej wojnie domowej. w której wzięli oni czynny udział, przechodząc kilkakrotnie od czerwonych do białych i zpowrotem.

Książka składa się z 8 rozdziałów:

I Baszkirja przed kolonizacją rosyjską; II Stopniowe przechodzenie do życia osiadłego; III Początki kolonizacji i jej wpływ; IV Dalsze kroki kolonizacji; V Trzeci i ostatni okres kolonizacji; VI Stan kulturalny okresu kolonizacji; VII Baszkirja przed rewolucją: 1) Rolnictwo i hodowla bydła, 2) przemysł chemiczny, 3) przemysł, 4) handel, 5) klasy, 6) struktura władzy politycznej, 7) stan społeczeństwa; VII Baszkirja po rewolucji: 1) Utworzenie republiki Baszkirskiej, 2) poco została utworzona republika Baszkirska.

CHARNSKIJ K. — *Japonja w proszłom i nastojaszczem. Władiwsotok. 1926. Str. 411. — C. B. W. sygn. 113.480/II.*

Książka ta jest zarysem geografji i historji Japonji oraz jej dzisiejszego stanu polityczno-ekonomicznego. Składa się ona ze wstępu, omawiającego geografję cesarstwa japońskiego oraz właściwej Japonji oraz 2 części:

Część pierwsza, poświęcona historji Japonji przed zniesieniem szogunatu, składa się z następujących rozdziałów:

I Starożytność Japonji. Pochodzenie Japończyków i ich język; II Zasadniczy podział historji Japonji w związku z historją innych państw; III Epoka Naru i Chejan; IV Epoka cesarstw wojskowych; V Japonja w okresie zjednoczenia; VI Okres dynastji Tokugawa (1603 — 1868); VII Burzliwy okres historji japońskiej (1853 — 1877).

Na część drugą, omawiającą nową Japonję, składają się rozdziały:

I Japonja jako półkolonja; II Ostatnie 25-lecie; III Japońska konstytucja. IV Czy istnieją w Japonji partje polityczne; V Dom Mitsui; VI Mitsubisi rządząca firma; VII Typy japońskich plutokratów; VIII Ekonomiczny zarys; IX Prasa, X Religia; XI Ruch robotniczy; XII Kolonje japońskie; XIII Japonja w r. 1926. XIV Japonja i Chiny.

POLITYKA, PROPAGANDA, NAUKI SPOŁECZNE I GOSPODARCZE.

SARRAUT ALBERT, *ministre des Colonies. — La mise en valeur des colonies françaises. Avec onze cartes en noir et en couleur. <Bibliothèque politique et economique>. Paris, 1923, Payot. Str. 656 — C. B. W. sygn. 24.027/II.*

Książka francuskiego ministra kolonij jest studjum ogólno-historycznem, poświęconem francuskiej polityce kolonjalnej i roli oraz wydajności francuskich kolonij podczas wojny światowej i po wojnie. Omawia wysiłek wojenny tych posiadłości francuskich, sprawę mobilizacji Francuzów, zamieszkałych w kolonjach oraz kreolów, wojskową i gospodarczą rekrutację tubylców, finansową i gospodarczą wydajność posiadłości francuskich, sprawę surowców.

Praca ta oparta na źródłach urzędowych i literaturze przedmiotu, zawiera dane ilościowe, co do zmobilizowanych i surowców w kolonjach francuskich, oraz przeprowadza porównanie ich z kolonjami innych mocarstw.

Podaje 11 map i 2 aneksy — dokumenty w sprawie francuskiej polityki kolonjalnej.

ALPHE-GALLIARD. — *Histoire économique et financière de la guerre 1914—1918. Ouvrage couronné par l'Académie des Sciences Morales et Politiques. Paris, 1925, Marcel Rivière. Str. 504 — C. B. W. sygn. 110.312/II.*

Jest to studjum ekonomiczne z zakresu historji wojny światowej, poświęcone wpływowi wojny na gospodarcze i finansowe położenie w pierwszym rzędzie Francji, uwzględniając jednak również w ogólnych zarysach inne państwa Ententy, państwa centralne i neutralne.

Oparta na materjałach urzędowych i na literaturze przedmiotu, praca ta w sposób rzeczowy i bezstronny ujmuje poruszone w niej zagadnienie; przytoczone są w niej liczne dane cyfrowe.

Książka składa się ze wstępu, omawiającego cel i metodę pracy, z 8-miu rozdziałów następujących: I — Kryzys kredytu. Moratorja; II — Transporty; III — Handel zewnętrzny; IV — Wytwórczość przemysłowa; V — Wytwórczość rolna; VI — Spożycie; VII — Finanse. Pożyczki. Podatki; VIII — Odbudowa; oraz z konkluzji autora.

GRANOWSKIJ E. — *Monopolisticzeskij kapitalizm w Rossiji. Leningrad, 1929, „Priboj". Str. 167. — C. B. W. sygn. 78.304/II.*

Autor, nie roszcząc sobie pretensyj do dania wyczerpującej historji rozwoju kapitalizmu rosyjskiego, stara się przedstawić ogólną koncepcję tego zagadnienia i związanego z niem imperjalizmu rosyjskiego, polemizując jednocześnie z dotychczasowemi poglądami na tę sprawę.

Praca składa się z przedmowy i 4 rozdziałów:

I. Kiedy kapitalizm rosyjski wszedł w okres monopolistycznego rozwoju; II. Kapitał finansowy w Rosji w okresie rozwoju przemysłowego 1909-1913 r.; III. Kapitał finansowy w Rosji w latach wojny światowej 1914-1917 r.; IV. Kapitał zagraniczny w systemie rosyjskiego kapitalizmu monopolitycznego.

Kommunisty w sostawie apparata gosuczrieżdienij i obszczestwiennych organizacij. Itogi wsiesojuznoj partijnoj pieriepisi 1927 goda. b. m. 1929, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Wsiesojuznaja Kommunisticzeskaja Partija (b.) Centralnyj Komitet. Statisticzeskij otdieł. Str. 96. — C. B. W. sygn. 78.255/II.

Praca ta ma na celu wykazać liczebność i skład jednego z zasadniczych odłamów wszechzwiązkowej partji komunistycznej, a mianowicie urzędników instytucyj państwowych i społecznych, których na ogólną ilość tych funkcjonarjuszy wynoszącą 3.980.375 osób — jest 467.609 t. j. 11.7%

Książka składa się z 3 rozdziałów oraz 18 tablic statystycznych.

I. Komuniści w instytucjach państwowych i organizacjach społecznych; II. Kobiety w liczbie komunistów pracowników instytucyj państwowych i organizacyj społecznych; III. Komuniści-funkcjonarjusze na wsi.

MUKLEWICZ R. — *Politrabota w bojewoj obstanowkie. Izdanije czetwiortoje isprawlennoje i dopołniennoje. Moskwa — Leningrad. 1929. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 124 — C. B. W. sygn. 76.380/II.*

Praca byłego szefa wydziału politycznego wojska sowieckiego jest podręcznikiem prowadzenia roboty polityczno-agitacyjnej w wojsku w warunkach wojennych. Składa się ona z 12 rozdziałów:

I. Rola pracy politycznej w walce współczesnej; II. Człowiek i technika; III. Praca polityczna w czerwonej armji; IV. Praca polityczna wśród oddziałów nieprzyjacielskich; V. Praca polityczna wśród ludności; VI. Właściwości charakterystyczne pracy politycznej w czasie ofensywy; VII. Właściwości pracy poli-

tycznej w odwrocie; VIII. Praca polityczna po bitwie; IX. Walka z dezercją; X. Organizacja władz cywilnych (komitetów rewolucyjnych); XI. Właściwości pracy politycznej w lotnictwie; XII. Personel służby politycznej i jego działalność.

BLUMENTAL F. — *Politiczeskaja rabota w wojennoje wriemia. Izdanije wtoroje pierierabotannoje. Moskwa — Leningrad, 1929 < Wojenno-Politiczeskaja Akadiemja R. K. K. A. im. Tołmaczowa > Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 255.*

W przeciwieństwie do pierwszego wydania, noszącego charakter dyskusyjny, autor w II wydaniu ma już ustalone poglądy na zadania i metody pracy agitacyjno-uświadamiającej w wojsku.

Książka składa się z 15 rozdziałów.

I. Wojsko i polityka; II Warunki w jakich trzeba będzie prowadzić przyszłe wojny i doświadczenia dane przez rosyjską wojnę domową; III Rola i zadania pracy politycznej; IV. Organizacyjne zasady kierownictwa politycznego; V. Sposoby działania politycznego kierownictwa; VI. Finansowanie pracy politycznej; VII. Polityczne zagadnienie w czasie rozpoznania i ochrony; VIII Praca polityczna na postojach; IX. Praca polityczna na postojach; X. Praca polityczna w marszu; XI. Praca polityczna w bitwie; XII. Zadania pracy wśród ludności na tyłach; XIV Zasady i zadania pracy politycznej w oddziałach nieprzyjacielskich. XV. Organizacja i metody pracy wśród wojsk nieprzyjacielskich.

PRZEMYSŁ WOJENNY I CHEMJA WOJENNA.

PIQUE RENE, *chimiste conseil, agent technique militaire principal de reserve. — La poudre noire et le service des poudres. Préface de l'inspecteur général Briotet. Paris, 127, Edition de la Société des publications colloïdales. Str. 210. — C. B. W. sygn. 112.530/II.*

Jest to praca techniczna, poświęcona dziejom materjałów wybuchowych od czasów najdawniejszych i francuskiej służby fabrykacji tych materjałów od wieku XIV do ostatniej doby, z uwzględnieniem działalności jej podczas wojny światowej

Książka zawiera szereg danych technicznych, ilustracje, wykaz francuskich ministrów wojny oraz dyrektorów służby materjałów wybuchowych od 1906 do 1927 r. i bibljografję przedmiotu.

Napisana przez fachowca, zaopatrzona jest w przedmowę dyrektora tej służby, inspektora generalnego Briotet.

Wojenno-chimiczeskoje dieło. Posobije dla naczalstwujuszczego sostawa RKKA. Pod riedakcijej naczalnika wojenno-chimiczeskogo uprawlenija J. W. Fiszmana. Moskwa — Leningrad, 1929 g., Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 448.

Jest to praca techniczna o charakterze podręcznikowym, poświęcona broni chemicznej i zawierająca zarys historyczny taktycznego oraz technicznego użycia trujących środków bojowych przed wojną i podczas wojny światowej.

Fachowa ta praca wydana została pod redakcją szefa służby chemicznej wojska sowieckiego do użytku dowódców czerwonej armji.

Zawiera szereg szkiców i danych technicznych.

HISTORJA POLITYCZNA.

KUEHNER N. — *Oczerki nowiejszej politiczeskoj istorii Kitaja. Chabarowsk. — Władiwostok, 1927, „Kniżnoje dieło". Str. 404.*

W książce swej autor rozpatruje wydarzenia ostatniego 30-lecia chińskiej historji, oświetlając z ekonomicznego punktu widzenia polityczne i społeczne czynniki, odgrywającą zasadniczą rolę w kształtowaniu się wypadków chińskich.

Specjalną uwagę poświęcą autor stosunkom pomiędy Chinami a Japonią

i Z. S. R. R. Obydwa te zagadnienia omówione zostały w specjalnych rozdziałach gdzie szczegółowo przedstawiona jest historja kolei wschodnio-chińskiej wraz ze wszystkiemi perypetjami, jakie sprawa ta przechodziła.

Obraz wypadków doprowadzony został do lipca 1926 r., t. j. do odwrotu wojsk nacjonalistycznych z Pekinu przed połączonemi siłami Czang-tso-lina i Wu-pei-fu.

Kończy książkę rozdział poświęcony ruchowi narodowo-wyzwoleńczemu i roli w nim Sun-jat-sena i Kuo-min-tangu.

CHMIELNICKAJA E. — *Wojennaja ekonomika Giermanii (1914 — 1918 gg.) Opyt tieorieticzeskogo analiza wojennogo choziajstwa. — Moskwa — Leningrad 1929 g., Gosudarstwiennoje Izdatielstwo, Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. VII, 239.*

Jest to studjum ekonomiczne z zakresu historji wojny światowej, poświęcone analizie gospodarki wojennej Niemiec w latach 1914 — 1918 z punktu widzenia ideologji bolszewickiej.

Oparte na urzędowych źródłach niemieckich i na literaturze niemieckiej oraz rosyjskiej, których wykaz podany jest na końcu książki, zawiera dane statystyczne co do produkcji przemysłu wojennego, jego kosztów oraz ilości zatrudnionych robotników i szkice organizacyjne.

Książka składa się ze wstępu i 7-miu rozdziałów następujących: I — Zarys ogólny rozwoju gospodarki wojennej Niemiec; II — Oganizacja wojenna przemysłu; III — Regulowanie gospodarki rolnej i aprowizacyjnej; IV — Organizacja rynku i polityka cen; V — Czynniki planowego regulowania gospodarki wojennej; VI — Gospodarka wojenna Niemiec, jako etap rozwoju kapitalizmu państwowo-monopolowego; VII — Konkluzje.

MORDACQ gén. — La vérité sur l'armistice. <La guerre mondiale. Pages, *vécues>. Paris, 1929, Editions Jules Tallandier. Str. XIII, 125. — C. B. W. sygn. 113.667/I.*

Jest to zarys polityczno-historyczny i operacyjno-historyczny okoliczności zawieszenia broni w listopadzie 1918 roku, z uwględnieniem roli w niem Clemenceau, Focha i delegatów niemieckich.

Praca oparta jest na źródłach urzędowych, na wspomnieniach autora, najbliższego współpracownika ówczesnego minista wojny Clemenceau i uczestnika układów, na relacjach innych uczestników i na literaturze francuskiej oraz obcej. Przytoczone są teksty szeregu dokumentów i przemówień.

Mając na celu ustalenie prawdy historycznej i sprostowanie zniekształcających ją tez zarówno niemieckich, jak i aljanckich, stanowi wartościowy przyczynek do dziejów zakończenia wojny światowej.

Książka składa się z przedmowy i z 9 rozdziałów następujących: I — Dzień 8 listopada 1918 roku; II — Dzień 9 listopada; III — Dzień 10 i 11 listopada; IV — Dokument z Rethondes (miejsce pobytu marszałka Focha podczas układów); V — Przedwczesne zawieszenie broni; VI — Niedostateczne przygotowanie warunków zawieszenia broni; VII — Aljanci źle poinformowani; VIII — Legenda o „uderzeniu sztyletem w plecy". IX — Posiedzenie parlamentu z dnia 11 listopada. Ostatnie komunikaty; Konkluzje autora.

HISTORJA WOJENNA.

PITREICH MAX, *von. Obstl. — Lemberg 1914. Wien, 1929, Holzhausen. Str. VIII, 179. — C. B. W. sygn. 113.769/II.*

Autor przedstawia szczegółowo przebieg pierwszej i drugiej bitwy lwowskiej, przyczem korzysta nietylko z aktów operacyjnych Naczelnego D-twa Austrajckiego ale i z materjałów podręcznych korpusów i poszczególnych dywizyj. Przebieg tedy działań jest dokładniej niż dotąd przedstawiony. Autor stwierdza przytem wadliwość służby wywiadowczej podczas tych działań oraz brak skoordynowania operacyj poszczególnych korpusów, dywizyj i grup.

W przedstawieniu wypadków zachowuje autor stanowisko objektywne.

Pracę swoją dzieli następująco: 1) Przygotowania wojenne i pierwsze walki; 2) Wywiad dywizyj kawaleryjskich; 3) Pierwsza bitwa (21.8 — 25.81914) a) rozwój działań według planów Nacz. Dow. i Dowództwa 3 Armji; b) marsz zbliżania austrjackich korpusów; c) działania na stronie rosyjskiej; d) walki; e) walki w południowej części Galicji Wschodniej i na Bukowinie; f) zgrupowanie i walki 2 armji; g) odwrót 2 i 3 armij; 4) Druga bitwa (3.9—11.9); a) przygotowania; b) początek bitwy 6 i 7 września; c) dalszy przebieg bitwy w dn. 8 i 9 września; d) koniec bitwy dn. 10 i 11 września; e) odwrót.

Drugą część pracy poświęca autor obszernym rozważaniom na temat zadań wojny i typowych linij jej rozwoju.

BARKOCZY-KLOPSCH BELA, *Obst. — Der Heimzug der Armee des Generalfeldmarschalls von Mackensen durch Ungarn, nach dem Zusammenburg. Budapest, 1929, Ung. Natienalbund. Str. VII, 82 — C. B. W. sygn. 36.628/II.*

Autor przedstawia dokładnie sprawę powrotu wojsk niemieckich przez Węgry do Niemiec. Jak widać z załączonych aktów, ówczesny prezydent Węgier, Karoly, częściowo z rachuby politycznej i złączonej z tem chęci pozyskania dla Węgier Ententy, częściowo zmuszony okolicznościami zawarł z przedstawicielami Ententy układ w Belgradzie, na którego podstawie wojska niemieckie pozostałe na Węgrzech po upływie wyznaczonego terminu miały zostać internowane i rozbrojone. Oczywiście wykonanie tego zobowiązania nie było do dotrzymania z powodu braku w rękach rządu węgierskiego jakichkolwiek środków wykonawczych, większość też armii mackensenowskiej, która działała pod koniec wojny światowej na terytojum rumuńskiem, przeszła lub przejechała Węgry; jedynym, którego internowno okazał się gen. Mackensen. Generała tego internowali najpierw Węgrzy, a następnie Francuzi którzy wywieźli go do Salonik, by go zwolnić dopiero w r. 1919.

HOLY KAMIL, *gen. — Žižka strateg. Kritické úvahy o jeho taženich. Praha, 1928, Nakl Vojenskeho Archvu, Str. XVI, 94. — C. B. W. sygn. 113.772/II.*

Studjum gen. Holy'ego stara się udowodnić, że Žižka należy nietylko do rzędu wielkich wodzów ale i do tych wodzów, którzy równocześnie są wielkiemi mężami stanu. Zatem, że Žižka był wybitnym taktykiem przemawiają zarówno jego liczne zwycięstwa jak i zgodna opinja historyków wojen, autor jednak pragnie uwydatnić obok tego znaczenia Žižki, jako stratega i męża stanu. Autor stara się tedy uwydatnić, jak dalece każda z wypraw Žižki opierała się na głęboko przygotowanym planie operacyjnym, nie spuszczającym z oka celów politycznych. Dla lepszego uwydtnienia tego założenia dzieli autor działalność Žižki na szereg zamkniętych chronologicznie i faktami wypraw, przyczem każdą wyprawę rozpatruje autor przedewszystkiem ze stanowiska strategicznego, usuwając na dalsze miejsce momenty taktyczne i religijne, które tak specjalne światło rzucają na czyny Žižki; równocześnie zaś kładzie specjalny nacisk na przejawy talentu Žižki, jako męża stanu.

Autor dochodzi też do przekonania, że Žižka, który z powodu ograniczonego pola widzenia środków nie miał możności wpłynąć w sposób rewolucyjny na bieg dziejów ludzkości, jak np. Aleksander Wielki i Napoleon, jako genjusz wojenny i polityczny nie ustępował największym wodzom świata.

GILCZEWSKIJ — *Bojewyje diejstwija wtorooczeriednych czastiej w mirowuju wojnu. Moskwa — Leningrad, 1929. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 131.* —

Książka ta, poprzedzona wstępem profesora sowieckiej Akademji Wojskowej Swieczina, napisana została przez byłego dowódcę 83 dywizji piechoty rosyjskiej w czasie wojny światowej. Daje ona obraz charakterystycznych właściwości użycia tych dywizyj w polu. Składa się z 17 rozdziałów.

I. Formowanie 83 dywizji piechoty; II. Przybycie jej na teatr działań wojennych; III. Pięciodniowe walki pod Bychawą; IV. Zajęcie Ułanowa; V. Marsz na Rzeszów i odwrót w kierunku północnym. VI. Forsowanie przeprawy przez Wisłę; VII. Nocna walka pod folwarkiem Wincentów; VIII. Formowanie 1 dywizji pospo-

litego ruszenia i pierwsze jej działania wojenne; IX. Walki obronne i odwót dywizji; X. Przejście 1 dywizji pospolitego ruszenia do natarcia; XI. Działania wojenne 101 dywizji na Wołyniu; XII. Przełamanie umocnionych stanowisk pod wsią Nowiny; XIII. Bitwa pod wsią Torgowica; XIV. Forsowanie Ikwy; XV. Marsz 101 dywizji ku Plaszówce i jej forsowanie; XVI. Forsowanie Styru; XVII. Walka na przedpolu Brodów.

JOFFE J. — *Błokada i narodnoje chozjajstwo w mirowuju wojnu. Moskwa— Leningrad, 1929. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 224. — C. B. W. sygn. 77.931/II.*

Wojna światowa, a później sytuacja Rosji rewolucyjnej, wykazała olbrzymie znaczenie, jakie posiada w wojnie współczesnej blokada.

Zagadnieniu temu poświęcona jest praca znanego sowieckiego działacza politycznego Joffego. Rozpatruje on je głównie na przykładzie blokady Niemiec przez sprzymierzonych podczas wojny światowej oraz niemieckiej próby zorganizowania „podwodnej" blokady Anglji.

Książka składa się z następujących rozdziałów:

I. Angielsko-niemieckie współzawodnictwo przed wojną światową 1914 — 1918 r.; II. Blokada Niemiec podczas wojny światowej; III. Ekonomiczna obrona Niemiec i wpływ blokady na ich gospodarstwo narodowe; IV. Wojna podwodna i blokada Anglji.

Na końcu podany jest wykaz prac wykorzystanych przez autora.

Rapport du Maréchal Commandant en Chef les Armées françaisee du Nord et du Nord Est sur les opérations en 1918. La campagne défensive (21 mars — 18 juillet 1918). I-re partie. La préparation de la campagne de 1918 (fin 1917 — 21 mars 1918). Documents annexes. 20 cartes. II-e partie. La bataille entre l'Oise et la Scarpe (21 mars — 9 avril 1918). Documents annexes. 6 cartes. III-e partie. La bataille des Flandres (9 avril — 20 mai 1918). Annexes. 3 cartes. IV-e partie. La bataille de l'Aisne (20 mai — 5 juni). Annexes. 7 cartes. V-e partie. La bataille du Matz (5 — 30 juin 1918). Annexes. 4 cartes. VI-e partie. La bataille de Champagne (30 juin — 18 juillet 1918). Table alphabétique des noms des personnes cités dans le rapport. Documents annexes. 6 cartes. Paris, b. r. Imprimerie Maréchal. Tom I str. 258, t. II str. 143, t. III str. 161, t. IV str. 142, t. V str. 149, t. VI. str. 266. — C. B. W. sygn. 153.501/II.I.

Jest to praca operacyjno-historyczna, stanowiąca urzędowy raport głównodowodzącego fancuskiemi armjami północnemi i północno-wschodniemi (marszałka Petaina) o kampanji obronnej, wzajemnym stosunku i kierownictwie wojsk koalicyjnych na froncie zachodnim w okresie czasu od 21 marca do 18 lipca 1918 roku, wraz ze zbiorem kilkuset dokumentów, raport ten uzupełniających.

Prac składa się z 6-ciu części (tomów) następujących:

I tom, poświęcony przygotowaniu kampanji 1918 roku, zawiera: 1) tekst raportu (stronic 31), dającego zarys okresu wstępnego od czerwca 1917 r. do połowy stycznia 1918 r., analizę sytuacji, wytworzonej przez rewolucję rosyjską i ofensywę przeciwko Włochom, oraz rzut oka na okres wyczekiwania ofensywy niemieckiej na froncie zachodnim (15 stycznia — 21 marca 1918 r.), 2) teksty 91 dokumentów za czas od 13 czerwca 1917 r. do 20 marca 1918 r. (str. 33 — 258), oraz 3) teczkę z 20 mapami na końcu tomu.

II tom, poświęcony bitwie między rzekami Oise'ą a Scarpe'ą od 21 marca do 9 kwietnia 1918 r., zawiera: 1) tekst raportu (stronic 52). omawiającego wejście w grę wojsk francuskich na tym odcinku wojsk angielskich, kryzys 24 — 26 marca, wstrzymanie ofensywy niemieckiej (27 — 31 marca) i chwilową stabilizację frontu (1 — 9 kwietnia 1918 r.). 2) teksty 71 dokumentów za czas od 21 marca do 9 kwietnia 1918 r. (str.53 — 143), oraz 3) teczkę z 6 mapami.

III tom — bitwa we Flandrji (9 kwietnia — 20 maja 1918 r.), zawiera: 1) tekst raportu (stronic 28) o bitwie nad rzeką Lys (9 — 18 kwietnia), bitwie pod Monts des Flandres (18 kwietnia — 5 maja), i stabilizacji chwilowej frontu (5 —

20 maja, 2) teksty 85 dokumentów za czas od 4 kwietnia do 21 maja 1918 r. (str. 29 — 161) oraz teczkę z 3 mapami.

IV tom — bitwa nad Aisne (20 maja — 5 czerwca 1918 r.), zawiera: 1) tekst raportu (stronic 56), omawiającego okres niepewności od 20 do 26 maja 1918 r., przełamanie przez wojska niemieckie frontu nad Aisne (27 — 28 maja), ofensywę niemiecką na Paryż (29 — 31 maja) i wstzymanie ofensywy niemieckiej (1 — 5 czerwca), 2) teksty 54 dokumentów za czas od 20 maja do 14 czerwca 1918 r. (str. 57 — 142), oraz 3) teczkę z 7 mapami.

V tom — bitwa nad rzeką Matz (dopływ rz. Oise'y) od 5 do 30 czerwca 1918 r. — zawiera: 1) tekst raportu (stronic 44), omawiający okres wyczekiwania bitwy na zachód od rzeki Oise'y (5 — 9 czerwca) i samą bitwę (9 — 12 czerwca) oraz wstrzymanie działań niemieckich (13 — 30 czewca), 2) teksty 69 dokumentów za czas od 30 maja do 30 czerwca 1918 r., oraz 3) teczkę z 4 mapami.

VI tom — bitwa w Szampanji (30 czerwca — 18 lipca 1918 r.) — zawiera: 1) tekst raportu (stronic 77), omawiający pierwsze informacje o natarciu niemieckiem, punkt widzenia dowództwa koalicyjnego, koncentrację do bitwy w Szampanji, taktyczne przygotowanie bitwy i przebieg jej w dniu 15, 16, 17, oraz 18 lipca, 2) indeks alfabetyczny nazwisk osób (dowódców francuskich, angielskich, amerykańskich, niemieckich), wymienionych w tomach I — VI raportu (str. 79 — 82), 3) teksty 144 dokumentów za czas od 16 czerwca do 18 lipca 1918 r. (str. 83 — 266), oraz 4) teczkę z 6 mapami.

Praca ta daje rzeczową analizę dyrektyw i ocenę wydarzeń na szczeblu naczelnego dowództwa, schodząc jednak niejednokrotnie aż do dywizyj.

PETAIN, *maréchal. — La bataille de Verdun. Avec 8 cartes, 18 gravures et 1 annexe <Collection de mémoires, études et documents pour servir à l'histoire de la guerre mondiale>. Paris, 1929, Payot. Str. 157. — C. B. W. sygn. 113.758/II.*

Książka marszałka Petain'a stanowi opracowanie operacyjno-historyczne i taktyczno-historyczne walk pod Verdun na tle sytuacji ogólnej w okresie czasu od 21 lutego do 15 grudnia 1916 roku, oparte zarówno no osobistem doświadczeniu autora, ówczesnego dowódcy wojsk francuskich pod Verdun, jak i na źródłach niemieckich.

Poświęcona pamięci obrońców Verdun, podkreśla ich bohaterstwo i rolę twierdzy, która w następstwie stała się odskocznią dla wojsk amerykańskich przed ostatecznem zwycięstwem w 1918 roku.

Praca składa się z 4-ch części następujących: I — Okoliczności poprzedzające oraz zawiązanie się bitwy — 1) Sytuacja ogólna stron walczących pod koniec 1915 roku, 2) Sytuacja szczegółowa na froncie zachodnim, plan Francji i jej sprzymierzeńców na początku zimy 1915 — 1916 roku, 3) Oznaki ataku zamierzonego na Verdun i utrzymanie planu francuskiego, 4) Plan naczelnego dowództwa niemieckiego, 5) Przygotowanie bitwy, 6) Zawiązanie się i charakter walki, 7) Utrata fortu Douaumont i wejście w grę 2-ej armji; II — Organizacja obrony — 1) Ogólne działanie planu obronnego, 2) Sytuacja 2-ej armji, 3) Zagadnienie komunikacyj, 4) Ciężkie chwile i atak na prawym brzegu, 5) Opóźnienie interwencji pozostałych armij niemieckich i dalszy ciąg walki wyłącznie pomiędzy Francją a Niemcami, 6) 2-a armja pod rozkazami gen. Nivelle'a, 7) Bilans dnia 1 maja; III — Ostatnie wysiłki przeciwnika i kontrakcja francuska — 1 Kolejność bezowocnych natarć obu stron i na obu brzegach, 2) Wznowienie aktywności na różnych frontach, 3) Walki o fort Vaux i ich skutki moralne, 4) Walki o Thiaumont i Fleury, 5) Zawiązanie się bitwy nad Sommą i odciążenie Verdun, 6) Bilans dnia 15 lipca, 7) Przeciwnatarcia fancuskie, 8) Żołnierz z pod Verdun; IV — Aneks: rola fortów Verdun podczas bitwy.

Książka zawiera 8 szkiców i 18 fotografij.

Treść jej ukazała się uprzednio w „Illustration" z dnia 24 listopada, 8 i 15 grudnia 1928 roku.

MIGNON, *médecin inspecteur général. — Le service de* santé pendant la *guerre 1914 — 1918. — Tome premier. Années 1914 — 1915. — Tome II. Le service de santé à Verdun. Tome III. Le service de santé dans les grandes offensives*

(juillet 1916 — novembre 1918). — Tome IV. L'évolution du service de santé pendant la guerre 1914 — 1918. Paris, 1926 — 1927. Masson et Cie. Tom I. — str. 700, Tom II — str. 693, Tom IV — str. 831. — C. B. W. sygn. 113.741/II.

Jest to praca specjalna z zakresu wojny światowej, poświęcona organizacji, działalności i ewolucji francuskiej służby zdrowia na froncie zachodnim w ciągu lat 1914 — 1918, ze szczególnem uwzględnieniem tej służby w 3-ej armji i podsumowywująca nauki, wypływające z doświadczeń wielkiej wojny.

Składa się z 4-ch tomów (około 3.000 stronic tekstu) następujących:

Tom I, p. t. „Lata 1914 — 1915" poświęcony jest służbie zdrowia 3-ej armji od początku wojny do bitwy pod Verdun i omawia koncentrację tej armji, jej walki i stabilizację, patologję ran wojennych, epidemiologję i lecznictwo szpitalne chorych. Zawiera 17 szkiców i 13 rysunków.

Tom II, p. t. „Służba zdrowia pod Verdun", obejmujący okres czasu od lutego 1916 r. do sierpnia 1917 r., omawia udział kierownictwa służby zdrowia 3-ej armji i personelu lekarskiego 2-ej armji w organizacji oraz w działalności służby zdrowia wojsk francuskich pod Verdun, na tle toczących się tam walk. Zawiera 18 szkiców i 9 rysunków.

Tom III, p. t. „Służba zdrowia w wielkich ofensywach (lipiec 1916 r. — li stopad 1918 r.)", poświęcony jest działalności służby zdrowia 3-ej, 4-ej, 5-ej, 6-ej i 10-ej armij francuskich w ofensywach 1916 — 1917 r. nad Sommą, nad Aisne, we Flandrji i pod Malmaison, w kampanji obronnej 1918 r. i w walkach zaczepnych 1918 r., organizacjom tyłowym służby zdrowia podczas walk obronnych i zaczepnych 1918 r. oraz służbie zdrowia w głębi kraju. Zawiera 30 szkiców i 15 rysunków.

Tom IV, p. t. „Ewolucja służby zdrowia w ciągu wojny 1914 — 1918 r." rozpatruje przyczyny postępów francuskiej służby zdrowia na wszystkich szczeblach organizacji (od podsekretarjatu zdrowia włącznie w dół), cechy tych postępów, ewolucję służby zdrowia w polu, postępy chirurgji i radjologji, statystykę lecznictwa, choroby i śmiertelność; rozwój organizacyj higjeny, sprawę gazów trujących, oraz staty Francji i innych państw walczących w zabitych, zmarłych i inwalidach wojennych. Zawiera 32 rysunków i tablicę synoptyczną zgadnień poruszonych w tomach I — IV.

Journal du commandant Raynal. Le fort de Vaux. Paris, 1919, Albin Michel. Str. 247.

Obrońca fortu Vaux, francuski major (późniejszy podpułkownik) Raynal pamiętniki swoje poświęcił udziałowi w wojnie światowej na froncie zachodnim, ze szczególnem uwzględnieniem walk pod Verdun (fort Vaux), oraz pobytowi swemu w niewoli niemieckiej.

Książka składa się z przedmowy byłego ministra wojny francuskiego Eug Etienne'a, z notatki biograficznej o autorze pamiętników i z 10-ciu rozdziałów jego notatek, utrzymanych w formie literackiej.

IRVING JOHN, *capitaine de corvette de la Marine Royale Britannique en retraite. — La chasse aux croiseurs allemands. Coronel et les Falklands. Traduit de l'anglais par André Cogniet, officier de marine en retraite, charge de la Section Historique de la Marine pendant la guerre < Collection de mémoires, études et documents pour servir à l'histoire de la guerre mondiale . Paris, 1928, Payot. Str. 205. — C. B. W. sygn. 113.122/II.*

Książka ta jest tłumaczonem z angielskiego opacowaniem operacyjno-historycznem i taktyczno-historycznem działań angielskiej marynarki wojennej na Atlantyku i oceanie Spokojnym w kierunku obrony morskich dróg handlowych w ciągu pierwszych 8 miesięcy wojny światowej, ze szczególnem uwzględnieniem 2-ch bitew spotkaniowych między jednostkami marynarki angielskiej i niemieckiej: pod Coronel na Pacyfiku w listopadzie 1914 roku (kontr-admirał Craddock i admirał v. Spee) i koło wysp Falklandskich na Atlantyku w grudniu 1914 roku (wice-admirał Sturdee i admirał v. Spee).

Autor, komandor-ppor. marynarki angielskiej w stanie spoczynku, pracę swoją oparł na urzędowych i półurzędowych źródłach angielskich oraz niemieckich. Daje w niej rzeczową ocenę obustronnych zarządzeń i działań, oraz wartości technicznej i taktycznej eskadr zarówno angielskiej, jak niemieckiej, przyznając tej ostatniej wyższość pod względem szybkości, uzbrojenia, wyszkolenia i amunicji. Książka zawiera O. de B., dane techniczne i organizacyjne, straty obustronne i 4 szkice sytuacyjne.

HARPER J. E. T., *vice-admiral. — La vérité sur la bataille du Jutland. Traduit de l'anglais par A. Thomazi, capitaine de vaisseau de réserve. Avec 8 diagrammes <Collection de mémoires, études et document pour servir à l'histoire de la guerre mondiale>. Paris, 1928, Payot. Str. 159. — C. B. W. sygn. 113.759/II.*

Jst to tłumaczona z angielskiego praca operacyjno-historyczna, poświęcona genezie i przebiegowi bitwy morskiej pod Jutlandją z dnia 31 maja 1916 roku, zawierająca analizę taktyczną zarówno samej bitwy, jak i jej opisów, a oparta na urzędowych źródłach angielskich i na opracowaniach autorów angielskich oraz niemieckich.

Autor jej, wice-admirał Harper, który w 1919 roku otrzymał polecenie admiralicji angielskiej przedstawienia raportu o bitwie jutlandskiej, uwzględnionego następnie wurzędowej angielskiej historji działań morskich podczas wojny światowej, stara się obecnie wyjaśnić przyczyny zdezorjentowania opinji publicznej co do tej otoczonej tajemniczością bitwy i uwypuklić jej główne linje. Przytem jego ocena roli admirała Jellicoe i admirała Beatty naogół zgodna jest z opinją admirała Bacona w książce „Le scandale de la bataille du Jutland" (Wojskowe Wiadomości Bibljograficzne, tom V, zeszyt 3/1928 r. str. 23 — 24).

Książka składa się ze wstępu, omawiającego dzieje rapotu Harper'a i cel pracy oraz z rozdziałów następujących: I — Warunki atmosferyczne; II — Wpływ ataków łodzi podwodnych na taktykę pod Jutlandją; III — Ruchy wstępne; IV — Bitwa krążowników bojowych; V — Spotkanie flot linjowych; VI — Akcja ogólna; VII — Noc; VII — Dzień 1 czerwca po wschodzie słońca; IX — Relacje o bitwie i ich autorzy; X — Kilka błędów w faktach i w ocenach; XI — Orzeczenie.

Podane są, O. de B. floty angielskiej w dniu 30 maja 1916 r., wykazy strat w statkach i ludziach, oraz 8 wykresów, obrazujących poszczególne sytuacje i ruchy.

Praca ta stanowi wartościowy przyczynek do historji bitwy jutlandskiej.

CHARBONNEAU JEAN, *lieut.-col. breveté de l'infanterie coloniale. La bataille des frontières et la bataille de la Marne vues par un chef de section (8 août— 15 septembre 1914). Etude sur la guerre de mouvement. Paris — Limoges — Nancy, 1928, Charles-Lavauzelle. Str. 165. — C. B. W. sygn. 113.558/II.*

Książka stanowi opracowanie taktyczno-historyczne udziału francuskiego 7-go pułku piechoty kolonjalnej w wojnie ruchowej na froncie zachodnim od 8 sierpnia do 15 września 1914 r., w ramach 3-ej dywizji kolonjalnej i na tle działań 4-ej armji francuskiej, w skład której wchodził korpus kolonjalny gen. Lefèvre'a.

Autor, francuski podpułkownik dyplomowany, ówczesny dowódca plutonu w 7 pułku piechoty kolonjalnej, oparł swoją pracę zarówno na własnych notatkach, jak i na najnowszych źródłach miarodajnych.

Ma ona na celu uplastycznienie wojny ruchowej i wyciągnięcie wniosków co do prawdopodobnego charakteru przyszłej wojny.

Książka składa się z dedykacji, wstępu i 9 rozdziałów następujących: I — Koncentracja, zbliżenie się do przeciwnika (9 — 21 sierpnia). II — Uderzenie; III — Odwrót (opór nad Mozą); IV — Odwrót (marsz na południe); V — Bitwa nad Marną; VI — Pościg; VII — Stabilizacja; VIII — Epilog; IX — Kilka nauk do zapamiętania.

Zawiera 9 szkiców i O. de B.

Les deux batailles de la Marne, 5 — 11 septembre 1914 — 15 — 18 juillet 118 par le Maréchal Joffre, l'Ex-Kronprinz Impérial, le Marechal Foch, le général Ludendorff. Avec 6 cartes <Collection de mémoires, études et documents pour

servir à l'histoire de la guerre mondiale> Paris, 1928, Payot. Str. 185. — C. B. W. sygn. 113.701/II.

Książka ta, poświęcona dwom bitwom nad Marną (5 — 11 września 1914 roku i 15 — 18 lipca 1918 roku), ma na celu zestawienie poglądów na nie ówczesnych wyższych dowódców francuskich i niemieckich.

Składają się na nią następujące 4 studja operacyjno-historyczne:

I—Relacja o pierwszej bitwie nad Marną marszałka Joffre'a, ówczesnego wodza naczelnego wojsk francuskich, omawiająca plan niemiecki wtargnięcia do Belgji z punktu widzenia wojskowego oraz dyplomatycznego, wydarzenia przed bitwą nad Marną, jej główne etapy i wpływ na dalszy bieg wojny, metody dowództwa francuskiego w zestawieniu z niemieckiemi i kwestją decydującego zwycięstwa w wojnie nowoczesnej;

II — Relacja o tejże bitwie b. Kronpinza, ówczesnego dowódcy 5-ej armji niemieckiej, zawierająca surową krytykę dowództwa Moltke'go i obronę planu v. Schlieffena, rozważania na temat, jak należało postępować, oraz omówienie poruszonej przez marszałka Joffre'a kwestji decydującego zwycięstwa w wojnie nowoczesnej.

III — Relacja o drugiej bitwie nad Marną marszałka Focha, naczelnego wodza wojsk koalicji, poświęcona dziejom powstania wspólnego dowództwa koalicyjnego od 1914 roku do układu w Doullens i objęcia naczelnego dowództwa koaliniu 1918 roku, kolejnym ofensywom niemieckim w pierwszej połowie 1918 r., obustronnym planom, reorganizacji wojsk koalicji i ich przejściu do działań zaczepnych, oraz rozważaniom na temat zasady wspólnego dowództwa;

IV — Relacja o drugiej bitwie nad Marną generała Ludendorffa, pierwszego generał-kwatermistrza wojsk niemieckich w ostatnim okresie wojny światowej, omawiająca sytuację w chwili objęcia stanowiska i jego pierwszego zarządzenia, użycie nowej taktyki, znaczenie wojny podwodnej, wpływ rewolucji rosyjskiej i klęski włoskiej 1917 roku na swobodę działań francuskich, znaczenie interwencji Stanów Zjednoczonych i stosunków wewnętrznych państw centralnych, cel ofensywy niemieckiej i wpływ decyzji Focha na jej niepowodzenie, niedyskrecje jeńców niemieckich i rozbieżności między politycznem a wojskowem kierownictwem niemieckiem, jako przyczyny klęski Niemiec.

Praca oparta na urzędowych źródłach obu stron i osobistem doświadczeniu autorów.

Książka zawiera 8 aneksów (teksty dyrektyw naczelnych dowództw stron walczących, przybliżone stany liczebne wszystkich wojsk, uczestniczących w bitwie nad Marną 1914 r. urzędowe dane co do strat) oraz 6 map.

Les armées française dans la grande guerre. Tome VIII. La campagne d'Orient (Dardanelles et Salonique). Premier volume. La campagne d'Orient jusqu'à l,intervention de la Roumanie (février 1915 — août 1916). Annexes: 1-er, 2-e, 3-e volumes. Cartes: 1 étui. Paris, 1923 — 1927, Ministere de la Guerre, Etat-Major de l'Armée, Service Historique. Tekstu str. VII, 575, aneksów 3 woluminy: I — str. VIII, 798, II — str. 832, III — str. 942. — C. B. W. sygn. 27.501/III.

Tom VIII urzędowej historji działań wojska francuskiego podczas wojny światowej (patrz Wojskowe Wiadomości Bibljograficzne T. II zeszyt 4/1925 r., str. 14 — 15, T. III zeszyt 2/1926 r. str. 15 — 16 i T. VI zeszyt 1/1929 r. str. 18 — 19) poświęcony jest kampanjom dardanelskiej i na froncie salonickim.

I wolumin tekstu tego tomu, obejmujący okres czasu od lutego 1915 r. do sierpnia 1916 r., dzieli się na 2 części: I — p. t. „Ekspedycja dardanelska (luty 1915 r. — styczeń 1916 r.)", zamykająca w sobie całokształt tej kampanji, omawia jej genezę, organizację francuskich sił ekspedycyjnych, teatr działań, kolejne plany operacyj, przebiegu desantu i walk, stabilizację frontu, sprawy kierownictwa i współdziałania ze sprzymierzeńcami, aż do ewakuacji półwyspu; II — p. t. „Ekspedycja salonicka (wrzesień 1915 r. — siepień 1916 r.)", dotycząca pierwszego etapu kampanji sprzymierzonych na tym froncie, omawia tło polityczne i wojskowe interwencji Ententy i szczególnie Francji na Bałkanach, utworzenie armji salonickiej i frontu macedońskiego, organizację obozu warownego Salonik, walki i odwrót wojsk serbskich, reorganizację ich na Korfu i w Salonikach, stosunki między Grecją

a Ententą, pertraktacje Ententy z Rumunją, projekty i przygotowanie ofensywy sprzymierzonych w Macedonji, natarcia bułgarskie na Seres i Florinę, sprawy kierownictwa i wspólnego dowództwa sprzymierzonych w Salonikach.

Wolumin tzn zawiera stany liczebne, O. de B. i wykazy strat.

Załączone do niego 3 woluminy aneksów stanowią zbiór dokumentów wojskowych i politycznych w układzie chronologicznym: I wolumin — 438 dokumentów, dotyczących ekspedycji dardanelskiej (za czas od 2 lutego 1915 r. do 15 lutego 1916 r.), II i III woluminy — 1483 dokumentów, związanych z ekspedycją salonicką (za czas od 6 lutego 1915 r. do 21 sierpnia 1916 r.).

Oddzielna teczka zawiera 64 map, 5 szkiców panoramicznych i 1 fotografję.

Praca ta, mająca na celu zobrazowanie roli dowództwa i wojsk francuskich w obu ekspedycjach, odznacza się, jak i poprzednie tomy, jasnością szczegółowego omówienia wydarzeń, przejrzystego układu dokumentów, na których opiera się tekst, oraz starannem i dokładnem wykonaniem map.

SWIECZNIKOW M. — *Bor'ba krasnoj armii na siewiernom Kawkazie. Sientiabr 1918 — apriel 1919. Moskwa — Leningrad, 1926. Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 232 i 12 szkiców. — C. B. W. sygn. 76.339/II.*

Praca Swiecznikowa, poświęcona jednemu z najciekawszych okresów rosyjskiej wojny domowej na południowym froncie, składa się z 3 części, podzielonych na kilka rozdziałów każda:

I. Pierwszy okres walk: 1) Krótki zarys historji utworzenia XI armji i jej działań wojennych do grudnia 1918 r.; 2) Wypadki w rejonie Mozdok — Władykaukaz — Groznyj — Kizlar, t. j. na froncie XII armji do 15 grudnia 1918 r. 3) Wnioski co do pierwszego okresu.

II. Drugi okres walk: 1) Organizacja kaspijsko-kaukaskiej sekcji frontu południowego; 2) Organizacja Rewolucyjnej Rady Wojennej tego frontu; 3) Rozważania co do organizacji walki oddziałów sowieckich w rejonie kaspijsko-kaukaskiego frontu (północny Kauzak); 4) Organizacja dowództw; 5) Zarządzenia co do organizacji XI armji; 6) Charakterystyka ludności północnego Kaukazu pod względem politycznym; 7) Organizacja władz sowieckich na północnym Kaukazie; 8) Tworzenie oddziałów XII armji; 9) Działania wojenne na froncie kaspijsko-kaukaskim od 1 XII 1918 r.; 10) Zadania astrachańsko-kaspijskiej flotyli wojennej; 11) Działnia wojenne XII armji od 15. XII.; 12) Działania XII armji w kierunku Pietrowska; 13) Działania astrachańsko-kaspijskiej flotyli wojennej w okresie od 2 do 10. XII. 1918 r.; 14) Przygotowanie do działań lądowych na froncie XII armji; 15) Obrona odcinka stepowego Caricyn — Astrachań; 16) Obrona Astrachani i okolic; 17) Charakterystyka polityczna oddziałów wojskowych i ludności Astrachani; 18) Walka polityczna na froncie i tyłach; 19) Powstanie części garnizonu astrachańskiego; 20) Niepowodzenie XI armji i jej odwrót na Astrachań.

III. Trzeci okres walk:

1) Połączenie XI i XII armji. Przekształcenie kaspijsko-kaukaskiego frontu w samodzielną XI amję. Wypadki na froncie; 2) Ogólne wnioski, co do działalności kaspijsko-kaukaskiego frontu.

Na końcu książki podane jest 50 załączników, złożonych z rozkazów, instrukcyj, rozmów hughesowych, składów bojowych i t. p.

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH.

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH.